

חברת מקדונל-דוגלאס (יצרנית ה"פאנטום" וה-F-15) בכינוי "AV-8". זמינותו של מטוס זה העניקה תנופה לפיתוח נושאות-מטוסים קטנות יותר ורב-תכליתיות.

בריטניה, שאופקיה הצטמצמו עם פירוק האימפריה, הוציאה בהדרגה את כל נושאות המטוסים ההתקפיות שלה מהשירות, ובמקומן (בעיקר עקב בעיות תקציביות) היא בונה עתה שלוש סירות-שטוחות-סיפון מדגם "Invincible". לספינות אלה דחי של עד 19,500 טון (לעומת 50-80 אלף טון של נושאות-מטוסים בינונית ומעלה), והן מסוג-לות לשאת 10-15 מטוסים ללוחמת נצ"ל וכחמישה מטוסי "הארייר" מדגם ימי (Sea Harrier).

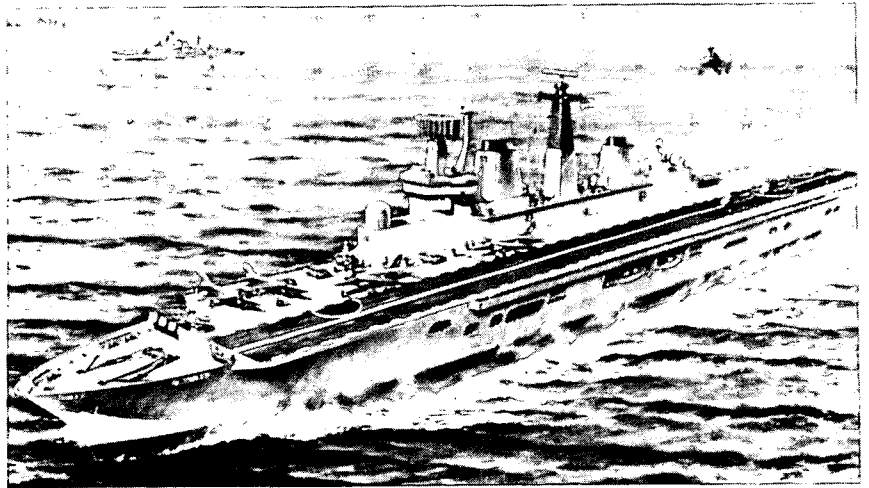
לצרפת שתי נושאות מטוסים בינוניות וסיירת נושאת מטוסים שהדחי שלה — 12,500 טון. בכוונת הצי הצרפתי לבנות נושאת-מטוסי-הנ"ק חדשה, במקום נושאות מטוסים קונבנציונליות אשר ייצורן עומד להיפסק. לאיטליה סיירת נושאת-מטוסים אחת, ובכוונתה לבנות סיירת-שטוחות-סיפון בעלת דחי של 12,000 טון, בדומה לסיירות הבריטיות החדשות. לצורך זה עומדת איטליה לרכוש מטוסי "הארייר". גם ספרד עומדת לבנות נושאת-מטוסי-הנ"ק שתצויד במטוסי "הארייר".

ברה"מ נכנסה לעידן נושאות-המטוסים באיחור מסוים, והיא מחזיקה כיום במספר נושאות מטוסים ומטוסי הנ"ק. בין אלה ניתן למנות את "מוסקבה" — נושאת מטוסים נצ"ל, ו"קייב" — נושאת מטוסים נצ"ל ומטוסים הנ"ק מטיפוס YAK-36. ציי העולם (להוציא הצי האמריקני) נוטים אפוא להצטייד כיום בנושאות מטוסים ומטוסי-הנ"ק, שהן זולות וקטנות יותר מנושאות-המטוסים המקובלות.

### סיירות שטוחות-סיפון לצי ארה"ב

על רקע שלושה גורמים אלה — אילוץ תקציב, בעיית השרידות וזמינותו של מטוס הנ"ק — בוחן עתה הצי האמריקני תכניות לבניית סיירות שטוחות-סיפון. קבלת תכנית זו כרוכה במהפכה של ממש בחשיבה המקובלת בצי. עד כה התרגל הצי לפעול במסגרת "כוחות משימה" שבמרכזם ניצבה נושאת-המטוסים, ואשר במסגרתם שולבו אלמנט התקפי (נושאת-המטוסים) ואלמנט הגנתי (סיירות ומשחתות ליווי). עצם קיומה של נושאת המטוסים חייב בניית ספינות-עור, אשר להן לא נועד כל ייעוד עצמאי נוסף מחוץ למסגרת צוות-המשימה. מכאן שעל ההשקעות העצומות הכרוכות בבניית נושאת מטוסים וחיווקה יש להוסיף גם את מחיר ליווייה.

על רקע האמור לעיל מציעים עתה שצי ארה"ב יתחיל לבנות סיירות שטוחות-סיפון בתחליף לנושאות-מטוסים ולספינות הליווי שלהן. ספינה כזו — בעלת דחי של כ-40,000



## הסיירת שטוחת הסיפון- יורשתה של נושאת המטוסים?

כלי שיט אחרים ועל חשבון יכולת מבצעית זו או אחרת.

פיתוחה של משפחת החימוש ה"משוגר מרחוק" (Stand-Off), ובראש-ובראשונה טילי-שיוט וטילי ים-ים ארוכי טווח, יוצר אף הוא איום ניכר על המשך קיומן של נושאות-המטוסים, המהוות בתנאי המלחמה המורדר-נית מטרה גדולה ונוחה לפגיעה.

### הפתרון — נושאות-מטוסי-הנ"ק?

עם פיתוח המטוסים, בתחילת המאה ה-20, עלה גם הרעיון לצייד בהם את הספינות לסוגיהן השונים. וכך, במקביל לפיתוח נושאות-המטוסים (תחום בו הוביל הצי הבריטי), פעלו במלחמת העולם השנייה ספינות מלחמה כשעל סיפניהן מטוס אחד או שניים, בעיקר לצורכי סיוור (היו אלה מטוסיים שהמריאו מהסיפון בעזרת קעוץ [קטפולטה] ונחתו בים). פיתוח המסוק בסוף שנות ה-40 אפשר למקם כלי טיס גם על ספינות קטנות, כפריגטות או משחתות.

ב-1957 נעשתה פריצת-דרך של ממש לקראת ציוד כלי שיט במטוס רב-תכליתי. באותה שנה החלה חברת "הוקר סידלי" הבריטית לפתח את ה"הארייר", כמטוס הנ"ק (המראה נחיתה קצרה). ב-1969 נקלט מטוס זה ברא"פ, ומאז הוא משמש כבסיס למספר דגמים שונים. חיל הנחתים האמריקני (ה"מארינס") רכש אף הוא מטוסים כאלה, המיוצרים בארה"ב על ידי

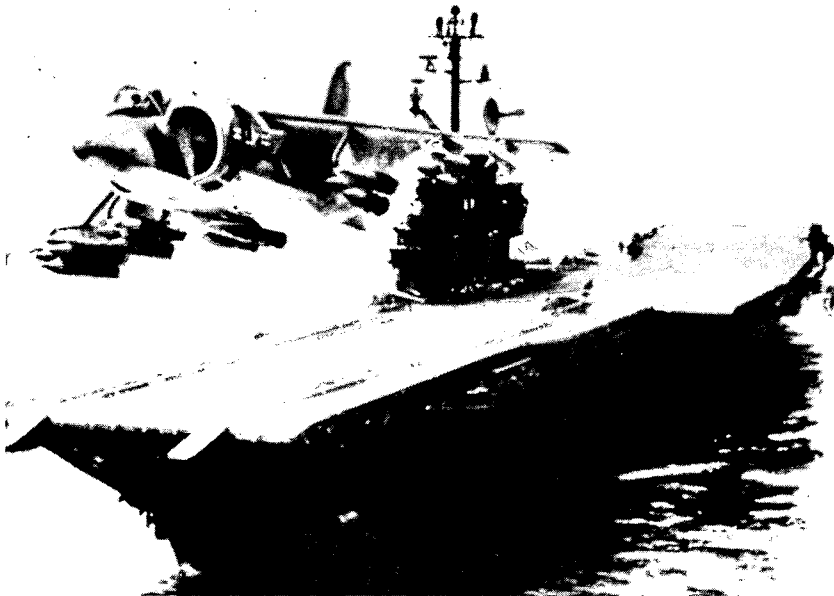
במלחמת העולם השנייה הגיע עידן אניית-המערכה (Battleship) לקצו, כשאת מקומה הולכת ותופסת אנייה-ראשה (Capital Ship) חדשה — נושאת-המטוסים, המהווה מאז ועד היום את המרכיב החשוב ביותר בעצמה העל-מימית האמריקנית.

הצי האמריקני כולל 13 נושאות-מטוסים התקפיות מסוגים שונים, כשעל סיפניהן מגוון מטוסים: מטוסי תקיפה (קורסייר A-7), מטוסי יירוט ועליונות-אווירית (F-14), מטוסי קרב הפצצה (פאנטום F-4), מטוסי סיוע-קרוב (סקייהוק A-4) וכן מטוסים למשימות נגד-צוללות (כ"ויקינג" וכמטוסים שונים).

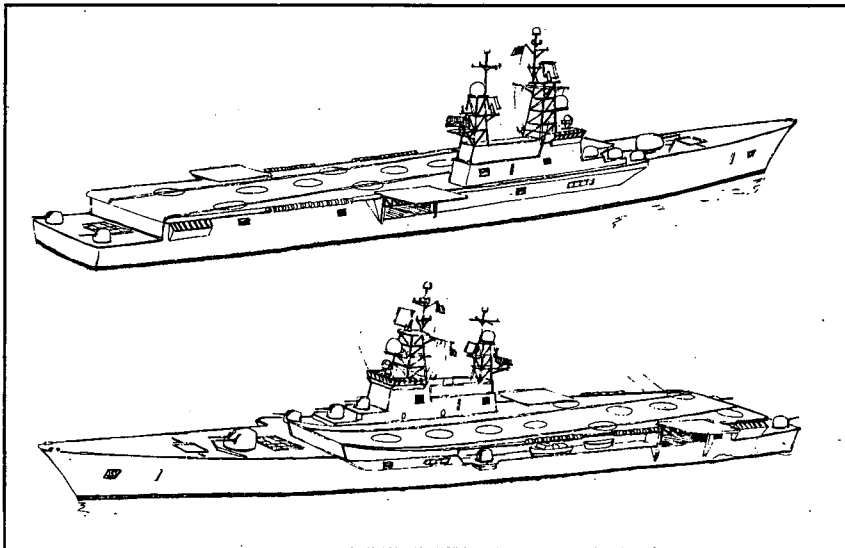
נושאת-המטוסים, אשר הוכיחה את יכולתה בעימותים רבים בעשורים האחרונים (כולל מלחמת ויאטנאם), מסמלת כיום את מיצויו של רעיון ה"צי בכוח": כאשר במקום "ספינת התותחים" מן המאה ה-19 נשלחת זו לאזורי משבר כדי להפגין נוכחות, תוך שהיא משמשת כנושאת-הדגל האמריקני מעבר לימים. עם זאת, שרוי עתידן של נושאות-המטוסים בסכנה כפולה, עקב מחירן הכבד מנשוא מצד אחד, והופעתן של מערכות נשק חדשות וזולות יחסית מצד שני.

מחירה של נושאת-מטוסים מוררנית מסוג "נימיץ" מגיע לכדי שני מיליארד דולאר, והוצאות תפעולה השנתיות מסתכמות במאות מיליונים נוספים. לנוכח הקיצוץ בתקציבים (אשר בעטיו צומצם הצי הימי של ארה"ב מ-976 כלי שיט ב-1968 ל-457 כיום), נרכשת כל נושאת-מטוסים נוספת על חשבון

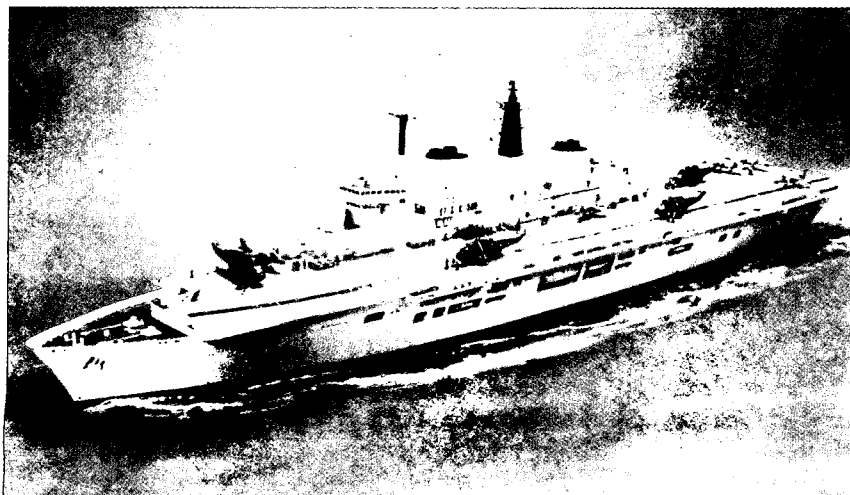
\* V/STOL — Vertical/Short Take-Off Landing



נושאת מטוסים למטוסי הנ"ק. מעל סיפונה ממריא ההארייר הבריטי



תרשימים ודגם של הסיירת שטוחת הסיפון (שים לב למסלול הפונה כלפי מעלה כמקפצה)



טון, ומחיר של כ-900 מיליון דולאר – תוכל, לפי ההצעה, לפעול באורח עצמאי, ולמלא מגוון משימות. להבדיל מכמה וכמה נושאות-מטוסים בציים אחרים, יהיו לספינה האמריקנית תפקידים שיחרגו מעבר ללוחמת נצ"ל. היא תוכל למלא את תפקיד הספינה-הראשה במשימות שליטה על מרחביים (Sea Control) – במשמעות של שליטה על מרחב ימי ואווירי מוגדר, וכמו כן תוכל לבצע בעצמה פעולות של הטלת כוח נגד חופים רחוקים. ולהפגין נוכחות ("לשאת את הדגל") אמריקנית מעבר לים.

### חימוש מגוון

על פי ההצעה, יהיה המרכיב האווירי רק חלק מסך-כל עצמתן של ספינות אלה. מרכיב זה יכלול מטוסים ללוחמת-נצ"ל ולחובלת-סער, וכן מטוסי הנ"ק מסוג AV-8B או בדומה לו.

לאחרונה נבחנת במערב אפשרות לבנות עבור מטוס זה סיפון המראה משופע, מעין "מקפצת סקי". סיפון זה יאפשר למטוס להמריא המראה קצרה, ולא אנכית, גורם שיעלה את כושר נשיאת המטען-המשתלם שלו משלוש לשבע טונות (ראה תמונה).

נוסף לכלי הטיס, תצויד הספינה במערכות נשק התקפיות והגנתיות נוספות. יותקנו בה טילי נצ"ל מסוג "סברוק" (Subroc), וטילי ים-ים מסוג "הרפון" (Harpoon). כמו כן תחומש הספינה בשני תותחי שטח מהיריירי בקוטר 8 אינץש (203 מ"מ), ובשישה תותחים דו-תכליתיים בקוטר 3 אינץש (76 מ"מ).

### האמנם תחליף לנושאת-המטוסים?

לא הכל שותפים לדעה שהסיירת שטוחת-הסיפון מסוגלת למלא את מקום נושאת-המטוסים. הביקורת העיקרית מתייחסת למטוסים אותם היא אמורה לשאת. כל מטוסי הנ"ק המצויים כיום, נופלים ביכולת ביצועיהם ממטוסים רגילים, ועל-אף גמישור תם המבצעית אין הם מהווים פתרון אידיאלי לאף משימה מוגדרת אחת. ה"הארייר" מוערך אמנם כמטוס סיוע-אוויר קרוב טוב, אך ספק אם הוא יכול להתמודד בקרבות אוויר. להגנתו יידרשו מטוסי יירוט, ומכאן שבמשימות מעבר לים, עדיין יהיה צורך בנושאת מטוסים רגילה.

התכניות למטוסי הנ"ק עתידיים אינן מצביעות, לפי שעה, על כך שמטוס מעין זה יוכל לתפוס את מקומם של ה-F-14 או ה-F-4. אם אכן תוצאנה נושאות-המטוסים הרגילות משורות הצי תיפגע בהכרח יכולתו לפעול לטווחים ארוכים ובעצמה רבה.

הקסם שבסיירת שטוחת-הסיפון אינו במישור המבצעי דווקא, אלא בתחום הכספי. עמידות ייתכן, שכשם שבבריטניה קודם רעיון הסיירת שטוחת-הסיפון על רקע חיסכון, יתפתה גם הקונגרס האמריקני לפתרון שבטוח הקצר נראה אמנם כחסכוני, אולם קשה לעמוד על השפעותיו לטווח הרחוק.